

Голові спеціалізованої вченої ради Д 08.080.09
у Навчально-науковому інституті державного
управління Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»
доктору історичних наук, професору Є. І.
Бородіну

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента
Ярвого Тихона Сергійовича на дисертацію
Корнієвського Сергія Володимировича на тему: «Теоретико-методологічні
засади публічного управління регіональним розвитком в Україні», подану
до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного
управління за спеціальністю
25.00.01 – теорія та історія державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

В умовах сучасних суспільно-економічних трансформацій, які відбуваються в Україні, питання публічного управління регіональним розвитком набуває особливої актуальності. Від ефективності цього управління залежить не лише добробут населення окремих регіонів, але й загальний рівень розвитку країни. Тому теоретико-методологічне обґрунтування публічного управління регіональним розвитком є надзвичайно важливим завданням для української науки і практики.

Україна стикається з численними соціально-економічними викликами, серед яких нерівномірний розвиток регіонів, демографічні проблеми, економічні диспропорції та недостатній рівень інфраструктурного забезпечення. Ці проблеми вимагають системного підходу до їх вирішення, який може бути забезпечений лише на основі науково обґрунтованих теоретико-методологічних засад.

Процес децентралізації влади, що активно впроваджується в Україні, потребує нових підходів до публічного управління. Передача повноважень і ресурсів на місцевий рівень вимагає розробки нових методів управління, які враховують специфіку кожного регіону. Таким чином, дослідження у сфері

публічного управління регіональним розвитком сприятимуть ефективному впровадженню реформ і покращенню якості управлінських рішень.

Європейська інтеграція України ставить нові вимоги до регіонального розвитку. Для успішної інтеграції необхідно забезпечити відповідність українських регіонів європейським стандартам управління і розвитку. Це потребує використання найкращих практик і досвіду європейських країн, а також адаптації їх до українських реалій.

Дисертаційне дослідження С. В. Корнієвського на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» має на меті розробку нових підходів і методів управління, які будуть сприяти підвищенню ефективності регіонального розвитку. Це дослідження є важливим для наукового обґрунтування стратегій і програм, які мають бути реалізовані на регіональному рівні для досягнення сталого розвитку.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування для вдосконалення процесів планування, управління та контролю за регіональним розвитком. Вони також можуть служити основою для розробки навчальних програм з публічного управління, що сприятиме підвищенню кваліфікації управлінців.

Отже, дослідження на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» є надзвичайно актуальним у контексті сучасних викликів і реформ, що відбуваються в країні. Воно сприятиме розвитку наукових підходів до управління регіональним розвитком і підвищенню ефективності державного управління, що в свою чергу забезпечить сталий розвиток України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до науково-технічної роботи «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР 0122U002375) в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», особистий внесок – розроблено систему оцінних показників ефективності регіональних інвестиційних проєктів (довідка від 18 січня

2024 року № 12-34/82-ІДУ); в Університеті митної справи та фінансів у науково-дослідній роботі «Розвиток інституту публічного управління та митного адміністрування на засадах інновативної парадигми» (ДР 0120U101495), особистий внесок – запропоновано напрями подальшого удосконалення інституційної трансформації системи органів державного управління в Україні (довідка від 01 вересня 2022 року № 18-14/61); та у Придніпровській державній академії будівництва та архітектури у науково-дослідній роботі на тему: «Трансформації публічного управління та адміністрування під впливом чинників глобалізації та регіоналізації» (ДР 0121U100390), особистий внесок – досліджено використання електронних платформ громадської участі у публічному управлінні (довідка від 06 грудня 2023 року № 319/16-12).

Ступінь обґрунтованості основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Здобувачем узагальнено і проаналізовано численні наукові дослідження з історії, теорії та методології державного управління, що сприяло формуванню концептуального бачення шляхів вирішення проблематики публічного управління регіональним розвитком та виробленню системного підходу до аналізу предмету дослідження.

Сформульовані дисертантом наукові положення та висновки щодо особливостей формування та реалізації політики регіонального розвитку є достатньо обґрунтованими, що серед іншого, обумовлено використанням значного масиву теоретичного та емпіричного матеріалу.

Поставлена автором мета дисертаційної роботи досягнута і логічно розкрита шляхом послідовного вирішення поставлених завдань: узагальнити теоретичний зміст і складові методологічного базису публічного управління регіональним розвитком; проаналізувати використання методології публічного управління у дослідженні процесів регіонального розвитку; розробити структурно-функціональну модель регіонального системного утворення; розробити сукупність методологічних підходів дослідження процесів міжрегіональної інтеграції; виокремити світові та національні тенденції еволюції

політики регіонального розвитку; проаналізувати правові засади формування та реалізації політики регіонального розвитку в Україні; здійснити порівняльно-історичний розгляд галузевого та регіонального підходів до формування політики регіонального розвитку, обґрунтувати необхідність інтеграції цих підходів на сучасному етапі; виявити наявні інструментальні та інституційно-правові методи впливу на процеси міжрегіональної інтеграції в Україні; визначити актуальні тенденції розвитку інтегративних процесів; запропонувати смартспеціалізацію як інструмент формування та оптимізації політики регіонального розвитку і сприяння міжрегіональному співробітництву; розробити та запропонувати ключові положення концепту платформного управління процесами міжрегіональної інтеграції в Україні.

У **першому розділі** дослідження проаналізовано категоріальний апарат, пов'язаний з обраною науковою проблемою, та визначено ключові поняття: «регіон», «регіональний розвиток», «політика регіонального розвитку», «регіональне системне утворення». Також структуровано зв'язки між цими поняттями.

На основі динамічного та структурного підходів до дослідження територіальних аспектів розвитку регіональної системи визначено різницю між поняттями «регіональний розвиток» та «розвиток регіонів». Під «регіональним розвитком» запропоновано розуміти процес змін у соціальній, екологічній, економічній та управлінській підсистемах регіонального системного утворення, орієнтований на позитивну динаміку параметрів рівня та якості життя населення на основі збалансованого відтворення потенціалів регіону.

Відзначено, що сучасні процеси регіонального розвитку в Україні та Європі відбуваються під впливом глобалізації, міждержавної та внутрішньодержавної інтеграції. Ці процеси є універсальними, складними і багатогранними, і врахування їх впливу сприятиме прийняттю зважених публічно-управлінських рішень у сфері модернізації регіональної політики.

У **другому розділі** зазначено, що жоден з методів науки публічного управління не є універсальним. Дослідження кожного феномену публічно-

управлінської діяльності потребує формування унікальної дослідницької методології. Запропонована структура методології дослідження публічного управління регіональним розвитком включає загальнонаукову методологію, методологію міждисциплінарного рівня, методологію науки «публічне управління» та методологію наукового дослідження регіонального розвитку.

Методологічна база науки «публічне управління» включає філософське обґрунтування сучасних парадигм аналізу суспільної реальності, принципів і меж суспільного регулювання, політичного та громадського врядування і публічного адміністрування. Теоретичний аналіз форм і наслідків взаємодії суспільних суб'єктів розглядає їх здатність впливати на перебіг подій, здійснювати свідомий вибір цінностей і цілей суспільного розвитку та спрямовувати розвиток у вибраному напрямі.

Для формування методології наукового дослідження регіонального розвитку згруповано певні наукові методи. Ця методологія об'єднує інституційний, системний, соціологічний, історичний, діалектичний, структурно-функціональний, статистичний, ситуаційний методи, а також методи аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, індукції і дедукції, картографічний, моделювання, вимірювання, опису, узагальнення, спостереження, аналізу документів тощо.

Запропонована структурно-функціональна модель регіонального системного утворення є одним з елементів методології дослідження публічного управління.

У **третьому розділі** проаналізовано низку робіт, присвячених досвіду формування політики регіонального розвитку країн-членів ЄС, і виокремлено певні історичні періоди її становлення. Виявлено, що в більшості наукових досліджень періодизація ґрунтується або на економічних чинниках (трансформація політики, пов'язана зі зміною цілей, економічних та фінансових механізмів її реалізації), або на політичних та правових чинниках (зміна принципів, ідеології регіональної політики, створення правової бази для її реалізації).

В умовах України особливо актуальним є впровадження моделі політики, характерної для унітарних європейських країн. Ця модель передбачає реалізацію загальнонаціональних інвестиційних програм, розроблених на основі консультацій з органами влади регіонального рівня, та синергетичну комбінацію з додатковою регіональною політикою, яка фінансується спільно. Основний акцент у такій регіональній політиці робиться на органи влади регіонального рівня, які ініціюють, планують, реалізують та контролюють процеси розвитку.

У **четвертому розділі** зазначається, що однією з основних функцій органів публічної влади на регіональному рівні є забезпечення стратегічного планування розвитку регіону.

На основі проведеного аналізу регіональних стратегій запропоновано ряд рекомендацій для покращення їх ефективності у процесах регіонального розвитку. Серед цих рекомендацій: узгодження визначених у регіональних стратегіях пріоритетів, цілей та завдань із загальнодержавними програмами та стратегіями розвитку; створення інфраструктури для реалізації регіональних стратегій розвитку, включаючи формування системи відбору найефективніших регіональних проєктів та контроль за їх виконанням; врахування необхідності імплементації механізмів комунікації між сферами публічного управління, бізнесом та громадянським суспільством на рівні регіонів та інші аспекти.

Досліджено процес прийняття рішення щодо експертного вибору оптимального міжрегіонального проєкту. Визначено основні складові ефективності, яка є визначальним фактором при відборі проєкту, а також встановлено її межі. До кожної складової ефективності міжрегіонального проєкту запропоновано набір показників, які характеризують її ступінь у порівнянних величинах. Використано методику багатокритеріальної оцінки міжрегіональних проєктів.

У **п'ятому розділі** обґрунтовано, що в сучасних умовах елементами електронного урядування є електронні платформи громадської участі, де органи влади встановлюють правила та забезпечують координацію взаємодії громадян, неурядових організацій та бізнесу у процесах прийняття рішень. Електронна

платформа виступає майданчиком для переговорів та прийняття спільних рішень. Таким чином, концепція платформного управління стає практичним відображенням ідеї електронного урядування з метою трансформації публічного управління.

Впровадження державної цифрової платформи як інструменту управління міжрегіональною інтеграцією сприятиме підвищенню ефективності публічно-управлінських рішень, зниженню транзакційних витрат на управління, а також забезпечить досягнення нового якісного рівня регіонального розвитку в Україні.

Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Обрані методи відповідають сутності об'єкта дослідження. Об'єкт (сукупність суспільних відносин щодо процесу регіонального розвитку) і предмет (формулювання теоретико-методологічних засад публічного управління регіональним розвитком в Україні) дослідження відповідають заявленій темі. Поставлені дисертантом завдання виконані і повністю розкривають мету дослідження. Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети і поставлених завдань.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень і висновків дисертаційної роботи. Висновки відповідають поставленим завданням, належним чином відтворюються у рефераті дисертації, а рекомендації доведено до рівня їх можливого використання у практичній діяльності.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 40 наукових праць, серед них: 1 одноосібна монографія, 3 колективних монографії, 18 статей у наукових фахових виданнях, 2 статті у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus та WoS, 1 стаття у наукових зарубіжних виданнях, 15 публікацій у матеріалах науково-комунікативних заходів. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень

дисертації, а їх обсяг та кількість відповідають вимогам МОН України до оприлюднення основних положень дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Достовірність наукових положень, сформульованих у дисертації, їх цінність та корисність для науки і практики державного управління, підтверджується їх впровадженням у діяльність численних установ та організацій, що підтверджено відповідними довідками. Серед іншого, ідеї та пропозиції автора було (та може бути) використано в діяльності:

- компанії Кімонікс Інтернешенел Інк під час реалізації проєкту Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Зміцнення громадської довіри (UCVI-4)» у процесі реалізації стратегічного плану програми направленої на відновлення прифронтових регіонів України (довідка від 14 грудня 2023 року № 4012/1412);
- Запорізької обласної ради щодо побудови оптимальних міжрегіональних зв'язків (довідка від 17 листопада 2023 року № 128-вих);
- Дніпропетровської обласної асоціації органів місцевого самоврядування під час експертно-консультативного супроводу об'єднаних територіальних громад (довідка від 25 грудня 2023 року № 12);
- департаменту цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації під час підготовки проєкту Регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація» (довідка від 18 грудня 2023 року № 2632/0/31-23);
- Придніпровської державної академії будівництва та архітектури в ході розроблення навчально-методичного забезпечення освітніх програм, а саме: до робочої програми нормативної дисципліни «Стратегічне та проєктне управління» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», другий (магістерський) рівень) додано тему «Реалізація стратегій розвитку»

щодо організації розробки та реалізації регіональних стратегій розвитку; оновлено зміст теми «Основи регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва» робочої програми вибіркової навчальної дисципліни «Транскордонне та міжрегіональне співробітництво» освітньо-професійної програми «Управління та адміністрування регіональних економічних систем» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», перший (бакалаврський) рівень) щодо основних складових методологічного базису політики регіонального розвитку; оновлено зміст теми «Стратегічне планування місцевого розвитку на засадах децентралізації» робочої програми нормативної дисципліни «Особливості політики децентралізації в Україні» освітньо-професійної програми «Управління та адміністрування регіональних економічних систем» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», перший (бакалаврський) рівень) щодо підвищення відповідальності місцевих органів влади за прийняття публічно-управлінських рішень зі стратегічного управління (довідка про впровадження від 06 грудня 2023 року № 320/08.12-12).

Оцінка відповідності реферату та дисертації у контексті викладу основних положень наукового дослідження

Оформлення дисертації та реферату відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197. Зміст реферату відображає основні положення дисертації і не містить інформації, яка у дисертації відсутня. Наведені в рефераті наукові положення, висновки та рекомендації належним чином розкриті й аргументовані у тексті дисертації.

За своєю структурою дисертація складається зі вступу, п'яти розділів (що об'єднують в собі 15 підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 428 сторінок друкованого тексту, з яких 336 сторінок - основний текст. Матеріали дисертації містять 14 рисунків, 34 таблиці. Список використаних джерел налічує 404 найменування, з них іноземними мовами – 137.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації і реферату

Констатуючи високу якість підготовки дисертаційної роботи, її належне оформлення, вважаємо за необхідне все ж звернути увагу на окремі недоліки та дискусійні положення, що мають місце як у дисертації так і в рефераті.

1. У межах першого розділу дисертації, аналізуючи вплив глобалізаційних чинників на регіональний розвиток, здобувачеві вдалось змістовно обґрунтувати те, що усі сучасні процеси регіонального розвитку в Україні та в Європі відбуваються під одночасним впливом глобалізації, міждержавної інтеграції та внутрішньодержавної інтеграції, які є універсальними, складними та багатоаспектними процесами останніх десятиліть. Автором проведено аналіз індексів глобалізації, однак, на думку офіційного опонента, робота значно виграла б, якби автор на основі цих індексів провів розрахунок рівня глобалізованості України.

2. Розв'язуючи завдання дослідження щодо розробки структурно-функціональної моделі регіонального системного утворення здобувач розглядає такі види моделювання: концептуальне моделювання; математичне (логіко-математичне) моделювання; структурно-функціональне моделювання; фізичне моделювання; комп'ютерне (обчислювальне) моделювання. Проте, поза увагою автора залишились емпіричне, імітаційне, гібридне, прогностичне та динамічне моделювання. Використання більш широкого спектру моделювання дозволило б краще розуміти складні процеси, які відбуваються в регіонах.

3. Підрозділ 3.1 дисертації присвячено зарубіжному досвіду еволюції політики регіонального розвитку та проблематиці апроксимації зарубіжного досвіду відповідно. Здобувачем проведено дійсно велику роботу в аспекті аналізу зарубіжного досвіду та виокремлення окремих його складових, цікавих для вітчизняного впровадження. Однак, на думку офіційного опонента в рамках науки державного управління, доречно було б у межах розділу також провести аналіз ролі різних рівнів уряду (місцевий, регіональний, національний) у формуванні та реалізації політики регіонального розвитку.

4. Автором зроблено значний внесок у розвиток понятійно-

категоріального апарату у сфері політики регіонального розвитку та міжрегіональної інтеграції як інноваційного напрямку цієї політики та наведені авторські тлумачення категорій: регіон, регіональний розвиток, політика регіонального розвитку, міжрегіональна інтеграція. Зміст дисертації, реферату і контекст, власне, визначень розкривають теоретичний зміст цих понять саме у публічному управлінні. Однак, у формулюванні положень наукової новизни це не знайшло достатнього відображення.

5. Проводячи аналіз закордонного досвіду впровадження підходів смартспеціалізації у формуванні міжрегіональної інтеграції дисертант зазначає, що імплементація в практику регіонального управління підходу смартспеціалізації створює передумови для інтенсифікації інтеграційних процесів та формування внутрішніх і зовнішніх умов для конкурентоспроможного розвитку України. Але такий важливий висновок далі у роботі розкритий не повною мірою, автор не конкретизує як цей інструмент політики регіонального розвитку має впроваджуватись в діяльність органів влади.

Проте, наведені зауваження в цілому не знижують високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження Корнієвського Сергія Володимировича.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні», виконана Корнієвським Сергієм Володимировичем, є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Отримані у ході дослідження висновки забезпечують нове вирішення науково-теоретичної проблеми, яка полягає у обґрунтуванні методологічних засад, а також розроблення науково-практичних рекомендацій щодо публічного управління регіональним розвитком в Україні, як сучасного інноваційного інструменту не лише для реалізації інтересів регіональної спільноти, але й для забезпечення загального рівня розвитку країни, у ході підготовки та ухвалення державно-управлінських рішень.

За своєю актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю

отриманих у процесі дослідження результатів, дисертація Корнієвського Сергія Володимировича на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» цілком відповідає вимогам пунктів 6-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її автор Корнієвський Сергій Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри національної безпеки, менеджменту та публічного адміністрування Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

ЯРОВОЙ Тихон

Підпис Ярового Т. С. засвідчую

інспектор з кадрів Арзамасцева

*Отримано 28.08.2022 р.
Взятий екземпляр
СВР Д 08.080.06*

Хочинко С. С.